

נגיף הציטומגלו (CMV)

המחולל: נגיף הציטומגלו מורכב משני גדילי DNA והתרבותו מתרחשת בגרעין התא המודבק. לאחר הדבקה ראשונית נשאר לעיתים נגיף הציטומגלי רדום (לטנטי) בתאי המארח ויכול לגרום לזיהום חוזר בשלב מאוחר יותר. קיימים אף מקרים של זיהום בשני זנים שונים של הוירוס באותו מארח.

הדבקה: נגיף הציטומגלי עובר מאדם לאדם. ניתן לבודדו מהפרשות שונות כדוגמת רוק, דם, שתן, צואה ודמעות. הוירוס מצוי גם בהפרשות לדניות, נוזל הזרע וכן בחלב אם. דרך ההעברה העיקרית היא באמצעות מגע ישיר עם הפרשות נגועות, אם כי גם חפצים שבאו במגע עם הפרשות יכולים להוות מקור להדבקה.

מעונות יום לפעוטות הינם מקור להתפשטות מהירה של נגיף הציטומגלו ולעיתים שיעור התחלואה עלול להגיע ל-70-50% מקרב השוהים במעון. נשים שילדיהן שוהים במעונות יום נמצאות, לכן, בסיכון מוגבר להדבקות בנגיף.

הדבקות העובר והילוד: הדרך השכיחה להדבקה מולדת בנגיף היא מעברו דרך השליה. בנשים שנדבקו לראשונה בוירוס במהלך הריון, שיעור ההעברה לעובר הינו במוצע 40% כאשר ב-15-5% מהעוברים תמצא עדות כלשהי למחלה קלינית. לרוב העוברים החולים (90%) יהיו תסמינים כבר עם לידתם כאשר ב-10% הביטוי הקליני יופיע מאוחר יותר. לאחר זיהום חוזר קיים סיכון קטן יותר, אם כי לא זניח למחלה בעובר, כ-2%. מגע עם הפרשות לידניות נגועות במהלך הלידה או העברה דרך חלב אם אינם גורמים בדרך כלל למחלה בילוד.

הסתמנות קלינית במבוגרים: רוב המבוגרים הבריאים עם זיהום ראשוני או חוזר בנגיף הציטומגלי הינם ללא תסמינים. ביטויים קליניים אפשריים הינם דמויי מוננוקלאוזיס כחום, תחושה כללית רעה ועייפות. בבדיקה גופנית ימצאו הגדלת בלוטות הלימפה, הכבד והטחול. במדוכאי חיסון כמושתלים, או חולי HIV מסתמנת המחלה בצורה קשה יותר.

סיבוכים לעובר: הדבקות העובר בשליש הראשון להריון גורמת בדרך כלל למחלה קשה יותר בעובר ובילוד בהשוואה לזיהום בשלבים מאוחרים יותר. עם זאת, קיימים סיבוכים לעובר גם בעקבות הדבקה בשליש השני ואף השלישי להריון. ביטויי המחלה בעובר הינם רב-מערכתיים וכוללים מיקרוצפליה, הסתיידויות מוחיות פרי-ונטריות, עיכוב בגדילה תוך-רחמית, הגדלת הכבד והטחול, פטכיות, כוריורטיטיס והפרעות המטולוגיות כאנמיה ותרומבוציטופניה. הפגיעה הקשה ביותר בעובר הינה נזק

עצבי-התפתחותי. הביטויים הנפוצים לנזק כזה הינם חרשות עצבית ופגיעה בראיה עד עיוורון. תתכן גם פגיעה קוגניטיבית בעלת מנעד ביטוי רחב, הנע בין הפרעות התנהגות וקשיי למידה לפיגור שכלי קשה. במקרים רבים יש קושי לאמוד את חומרת הפגיעה בעובר טרם הלידה.

אבחנת זיהום באם: בדומה לזיהומים אחרים, מאובחן זיהום בנגיף הציטומגלו בשיטות סרולוגיות בדם. הופעת נוגדנים מסוג IGM ובהמשך מסוג IGG בנוסיוב של אשה שקודם לכן לא היו בו נוגדנים אלה מעידה על זיהום ראשוני.

מאחר שעיתי הזיהום במהלך ההריון הינו משמעותי מאד להערכת שיעור התחלואה בעובר וקביעת המועד לביצוע דיקור מי-שפיר אבחנתי לזיהום, ניתן להשתמש בבדיקת IGG AVIDITY על מנת לתארך את מועד הזיהום הראשוני. ככל שהזיהום ישן יותר ה-AVIDITY תהיה גבוהה יותר. בדיקה זו יעילה עד השבוע ה-20 להריון לערך.

אבחנת הדבקה בעובר: במקרה של זיהום אמהי חדש ב-CMV במהלך ההריון או חשד לריאקטיבציה של הוירוס ניתן לאבחן הדבקה בעובר על ידי הדגמת הוירוס או חלקים ממנו במי השפיר. השיטות המקובלות להוכחת זיהום במי השפיר הינן PCR, תגובת VIRAL SHELL ותרבית חיובית. דיקור מי-שפיר חייב להתבצע לאחר השבוע ה-20-21 להריון (קרי, כאשר המקור העיקרי למי השפיר הינו השתן העוברי) ולא פחות מ-6 שבועות לאחר המועד המשוער בו התרחשה ההדבקה האמהית. דיקור בשלבים מוקדמים יותר או סמוך יותר להדבקה עלול להעלות מאד את שיעור הבדיקות הכוזבות-שליליות. יש להדגיש כי נוכחות הוירוס במי השפיר מעידה על הדבקה העובר אך לא בהכרח על תחלואה-הרוב המכריע של העוברים המודבקים (הערכים שונים בעבודות שונות אך בממוצע 60%-85) לא יסבלו משום מחלה קלינית.

הדמיה בעובר- בהריונות בהן הועלה חשד להדבקה ב CMV ניתן לבצע בדיקות אולטרסאונד מכוונות על מנת לחפש ממצאים היכולים על מחלה בעובר (למשל הרחבת חדרי מוח, היקף ראש קטן, משקעי סידן באיברים שונים ועוד). אמצעי הדמיה נוסף התופס יותר ויותר מקום הינו MRI עוברי. מניעה וטיפול: כיום עדיין לא ניתן להצביע על טיפול יעיל להבראת ילוד חולה או מניעת מחלה במקרי הדבקה אמהית. קיימים דיווחים בודדים על יעילות חלקית של מתן חיסון על ידי אימונוגלובלינים לנשים שעובריהן חלו אך אין בהם כדי להתוות מדיניות טיפולית. גם חיסון פעיל למניעת מחלה בנשים הרות עדיין אינו בנמצא.

בכל מקרה בו יש חשד להדבקה ב CMV במהלך ההריון מומלץ מאוד להיוועץ עם מומחים להריון בסכון גבוה על מנת להתוות את דרך האבחנה והמעקב המתאימים. במרפאתי ניתן לקבל יעוץ מקצועי ומפורט טרם ההריון ובמהלך ההריון כאשר עולה חשד להדבקה בוירוס זה.